

Mitigatieplan steenuil

Veluweweg 81 Kootwijkerbroek

Lobith, oktober 2014

Mitigatieplan steenuil

Veluweweg 81 Kootwijkerbroek

Lobith, 24 oktober 2014

Status: Definitief versie 2

Opdrachtgever: Bouwkundig Ontwerp- en Tekemburo Ad van de Vis b.v.

Contactpersoon: Dhr. A. van de Vis

Opgesteld door: Van der Molen Groenconsult
J. van der Molen
Walhof 2
6915 AV Lobith
Tel: (+31) 0316 – 54 23 32
Fax: (+31) 0316 – 54 27 26
Email: info@molengroen.nl
Internet: www.molengroen.nl

Veldwerk: ing. J. van der Molen

Projectnummer: 14.019b

Inhoud

1. Inleiding	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Steenuil	6
2. Mitigatieplan	7
2.1 Resultaten nader onderzoek	7
2.2 Soortenstandaard steenuil	7
2.3 Mitigatieplan	8
Literatuur	10
Bijlage 1 Soortenstandaard § 4.2 steenuil en sloop	11

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Op het perceel Veluweweg 81 te Kootwijkerbroek staat een voormalige boerderij met drie bouwvallige schuren. Er worden plannen ontwikkeld om de bestemming “wonen” om te zetten naar “maatschappelijk” ten behoeve van een toekomstig gebruik van de locatie als gezinshuis. Hiervoor worden de drie schuren gesloopt, de bestaande boerderij verbouwd en uitgebreid met een nieuw te bouwen geschakeld pand en wordt een nieuw bijgebouw opgericht.

Inzicht in de mogelijke gevolgen van deze ingreep op eventueel aanwezige beschermde planten- en diersoorten is gewenst. Daarom is in de zomer van 2014 een quickscan flora en fauna en tevens een nader onderzoek steenuil door ons bureau uitgevoerd. Hieruit bleek dat in één van de te slopen schuren een nestgelegenheid van steenuil aanwezig is en het erf en directe omgeving als vaste verblijfplaats en foerageergebied door deze soort worden gebruikt.

Bouwkundig Ontwerp- en Tekenburo Ad van de Vis b.v. heeft namens de initiatiefnemer Van der Molen Groenconsult verzocht een mitigatieplan op te stellen als onderdeel van de ontheffingsaanvraag voor artikel 10 en 11 van de Flora- en faunawet: het verstoren respectievelijk vernielen van een vaste verblijfplaats van een beschermde inheemse diersoort.

1.2 Steenuil

De steenuil is de kleinste in ons land broedende uil. De uil heeft een lichaamsgrootte van 21 tot 23 centimeter en een vleugelspanwijdte van 54 tot 58 centimeter. Hij heeft een gele iris en een gevlekt verenkleed met een bruine ondergrond. De poten zijn bevederd.

Steenuilen zijn sterk verbonden aan het kleinschalige agrarische cultuurlandschap. Het zijn uitgesproken standvogels. Ze verblijven het hele jaar in hun territorium. De vogels hebben relatief kleine territoria, dat varieert van 5 tot 30ha. Het activiteitengebied rond de nestplaats is slechts enkele honderden meters. In het broedseizoen vliegen ze vaak nog minder ver van de nestplaats.

Schuurtjes, houtsingels en lanen zorgen voor schuilplaatsen. Bomen met holten, (vooral onder de daken van) toegankelijke gebouwen en steenuilkasten zijn geschikte broedplaatsen. Steenuilen gebruiken de nestholte het hele jaar. Buiten het broedseizoen wordt de nestholte wel minder vaak bezocht. In de loop van de winter bezoeken beide partners de nestplaats weer vaker. Steenuilen zijn erg honkvast en trouw aan hun partner. Ze blijven in beginsel het hele jaar en hun hele leven in de buurt van hun eenmaal bezette territorium. Steenuilen zijn zoonanbidders. Ze zitten graag op een beschut, zonnig plekje, bij voorkeur dicht bij een vluchtplek.

Muizen zijn belangrijk als stapelvoedsel voor steenuilen, vanwege hun grote biomassa. In muizenarme jaren kunnen regenwormen een belangrijk deel van de prooi uitmaken. De steenuil zoekt voedsel op plaatsen waar lange en korte vegetatie elkaar afwisselen, zoals schapen- en paardenweitjes, erven, moestuinen en tuinen.

2. Mitigatieplan

2.1 Resultaten nader onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in de zomer van 2014. Hieronder volgen samengevat de belangrijkste resultaten. Voor meer details aangaande methode en resultaten wordt verwezen naar de rapportage van de quickscan en het nader onderzoek steenuil (Van der Molen Groenconsult, september 2014).

- Diverse personen hebben in de loop van de zomer meerdere steenuilen waargenomen op het erf.
- Er is een nest van steenuil achter een schot in de oostgevel van één van de drie te slopen schuren (voormalige kippenschuur) vastgesteld.
- Er is tijdens twee veldbezoeken een steenuil gezien op het erf en de roep van meerdere steenuilen in de directe omgeving gehoord.
- Gezien alle waarnemingen dit jaar wordt er van uitgegaan dat een paartje steenuil dit voorjaar het nest heeft gebruikt en er enkele jongen heeft grootgebracht.

2.2 Soortenstandaard steenuil

De steenuil is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Hij staat ook vermeld in de Vogelrichtlijn. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen geldt de uitgebreide toets. De steenuil staat als kwetsbaar vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De nesten van steenuilen zijn het hele jaar beschermd en vallen onder categorie 1 van vogelnesten (Dienst Regelingen, 2009): ‘nesten die behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats’. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de functionele leefomgeving ervan.

Het is verboden:

- steenuilen te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9)
- steenuilen opzettelijk te verontrusten (artikel 10)
- nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van steenuilen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. (artikel 11)
- eieren van steenuilen te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (artikel 12)
- steenuilen dan wel eieren of nesten van steenuilen te vervoeren of onder zich te hebben (artikel 13).

Voor activiteiten die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke inrichting of ontwikkeling geldt nooit een vrijstelling en moet bij een overtreding van een verbodsartikel een ontheffing of een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

Als een ontheffing voor steenuil nodig is, geldt bij de beoordeling de uitgebreide toets. De aanvraag wordt beoordeeld op de onderstaande onderdelen:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de voorgenumen activiteiten?
- Welk wettelijk belang is er? Er moet één van de volgende belangen gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)

- veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Is er een andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging) ten aanzien van:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie niet in gevaar? In principe wordt bij vogels getoetst op het niveau van de landelijke gunstige staat van instandhouding. Vanwege de geringe dispersiecapaciteit van de steenuil wordt op lokaal niveau getoetst.

De gehele tekst aangaande steenuil en sloop (paragraaf 4.2 van de Soortenstandaard) is terug te vinden in de bijlage.

2.3 Mitigatieplan

De volgende maatregelen zullen worden genomen om overtredingen van artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet te voorkomen, de functionaliteit van de verblijfplaats te behouden en de gunstige staat van instandhouding niet aan te tasten.

Periode

De sloop van de voormalige kippenshuur zal, los van enige gewenningsperiode, plaatsvinden ruim buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van steenuil. Dit zal zijn tussen 15 augustus 2014 en 1 februari 2015.

Aangezien er volgens de soortenstandaard steenuil een gewenningsperiode aan de kasten van minimaal drie maanden voor de start van de voortplantingsperiode (1 februari) geldt, zal sloop van de oude kippenshuur *op zijn vroegst medio december 2014* een aanvang kunnen nemen. Voorafgaand aan de sloop dient een ontheffing Flora- en faunawet verkregen te zijn, die is naar verwachting eerst eind december 2014 beschikbaar, zodat sloop wordt voorzien in januari 2015.

Maatregelen vóór de sloop

1. Er zijn twee steenuilkasten van het type Stone (steenmarterproof) opgehangen op 6 september 2014. Beide kasten zijn geplaatst in inlandse eiken, op 5-150m afstand van de kippenshuur en op circa 3-5 meter hoogte met de invliegopening in zuid oostelijke richting. Eén kast in een eik in de singel op de grens met de burens (bij de poel) en een andere kast in een eik in de rand van een groepje eiken ten noorden van de oude kippenshuur, zie figuur 1. Dit zijn rustige plekken buiten invloed van de toekomstige bouwwerkzaamheden en zonder verstoring door toekomstig gebruik van het perceel.
2. Een week voor de sloop van de kippenshuur zal een gat in het dak ter hoogte van het steenuilnest worden aangebracht om zo nog meer tocht, vocht en licht in de schuur te laten doordringen en daarmee deze verblijfplaats voor steenuil minder aantrekkelijk te maken.
3. De middag vóór de sloop zal door een steenuildeskundige het pand worden geïnspecteerd op uitvliegende en/of anderszins aanwezige steenuilen. Ook worden beide steenuilkasten gecontroleerd op uitwerpselen, veren en/of braakballen. Bij geconstateerde afwezigheid van steenuil in de kippenshuur zal groen licht voor de sloop worden gegeven en reeds de plaat waarachter het nest zich bevindt, worden verwijderd. Hierdoor is terugkeer van een steenuil naar deze plek niet meer mogelijk.

Figuur 1. Nestlocatie steenuil (groen) en geplaatste steenuilkasten (rood)

4. Er zal een ecologisch werkprotocol worden opgesteld dat onder alle partijen bekend is en op de werkplek aanwezig zal zijn.
5. De werkzaamheden zullen worden uitgevoerd onder begeleiding van een steenuildeskundige .

Maatregelen na de sloop

Na realisatie van de nieuwbouw zal op het erf een hoogstamboomgaard worden aangelegd. Tevens is een moestuin voorzien op het erf. Beide voorzieningen verbeteren de habitatkwaliteit voor steenuilen, op korte termijn door oa. extra zit- en uitkijkposten op de boompalen van de nieuwe fruit- en notenbomen. Op langere termijn door het bieden van extra foerageermogelijkheden in de boomgaard en de moestuin.

Literatuur

- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Ottburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Molen Groenconsult, van der, 2014. Quicksan flora en fauna + nader onderzoek steenuil Veluweweg 81 Kootwijkerbroek, Lobith.
- Ministerie LNV, Dienst Regelingen, december 2012. *Soortenstandaard steenuil 2012*.

Websites

- www.rijksoverheid.nl
- www.waarneming.nl
- <https://maps.google.nl/>
- <https://www.hetlnvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/soortenstandaards>

Bijlage 1 Soortenstandaard § 4.2 steenuil en sloop

4.2 Activiteiten die leiden tot verstoring of vernietiging van een nestlocatie of van de directe omgeving

4.2.1 De activiteit en zijn effecten

Door de activiteit wordt de nestlocatie van de steenuil vernietigd of verstoord. De activiteit heeft geen noemenswaardig effect op het bijbehorende leefgebied.

Activiteiten

Voorbeelden van de activiteiten zijn:

- sloop van een gebouw, zoals een schuurtje of boerderij
- renovatiewerkzaamheden, zoals dakwerkzaamheden, isolatie, en dichten van gaten, kieren en nissen
- kap van (knot)boom of bomen
- verwijderen van hoogstamfruitbomen
- bouwen van een woning of gebouw

Effecten

Effecten van de activiteiten kunnen zijn:

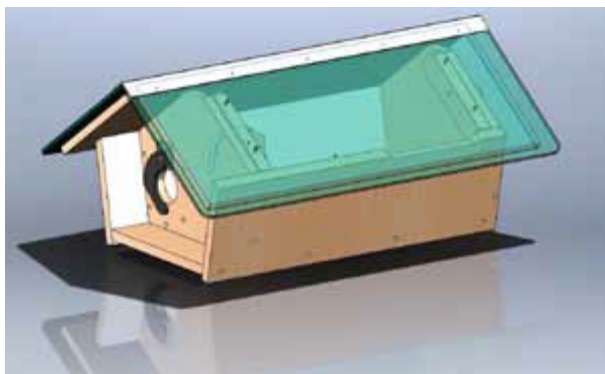
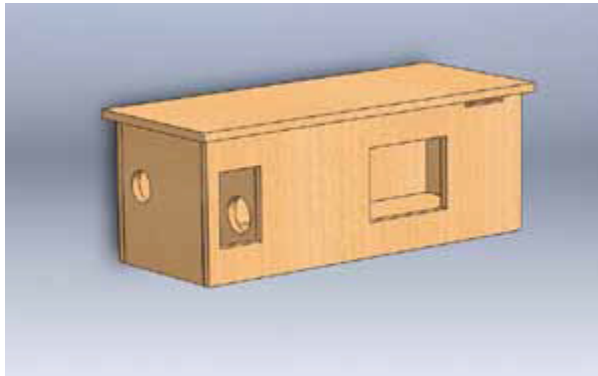
- Door vernietiging of verstoring van de nestlocatie vervult deze zijn functie als voortplantingsplaats en vaste rust- en verblijfplaats niet meer. Door het nemen van zorgplichtmaatregelen en activiteitsspecifieke maatregelen kunnen negatieve effecten tenietgedaan worden. Als dat gebeurt, is er geen sprake van een overtreding en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. Als dit niet of onvoldoende gebeurt, moet er een ontheffing worden aangevraagd, omdat er sprake is van een overtreding van artikel 11.
- De gunstige staat van instandhouding kan niet gewaarborgd worden.

4.2.2 Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen

Als een nestlocatie van de steenuil vernietigd of verstoord wordt, kan deze zijn functie als voortplantingsplaats en als vaste rust- en verblijfplaats niet meer vervullen. Het is bijna onmogelijk om met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast te stellen dat alle verblijfplaatsen in het object of gebied een alternatief hebben.

Mogelijke maatregelen om het aanbod en functioneren van alternatieve verblijfplaatsen tijdens en na de werkzaamheden te garanderen, zijn:

- Aanpassen van het plan, zodat de nestlocatie van de steenuil toch in stand kan blijven.
- Voor elke verblijfplaats die aangetast of verwijderd wordt minimaal twee nieuwe verblijfplaatsen aanbieden. Dit in de vorm van bijvoorbeeld steenuilkasten (figuur 1), steenuiltorens en toegangen in gebouwen (bijvoorbeeld schuurtjes). Voor deze verblijfplaatsen geldt:
 - Ze moeten in de directe omgeving en zo mogelijk op hetzelfde erf als de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst, en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan
 - Ze moeten op een voor de steenuil geschikte wijze en plek worden opgehangen. In de omgeving van de nieuwe nestplaats moet continu voldoende dekking en voldoende voedsel (continu) zijn.
 - Ze moeten minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
 - Het beheer van de nieuwe voorzieningen moet duurzaam geregeld zijn.
- Werk buiten de periode dat het nest wordt gebruikt als broedgelegenheid.
- De effectiviteit van de genomen maatregelen moet gemonitord worden.

Figuur 1: Twee voorbeelden van steenuilkasten. Bij de onderste heeft de steenmarter geen toegang tot de broedruimte. Zie www.steenuil.nl voor bouw instructies.

4.2.3 Maatregelen om de gunstige staat van instandhouding te waarborgen

De gunstige staat van instandhouding van de steenuil moet beoordeeld worden op lokaal niveau. Als er een nestlocatie vernietigd wordt, is er al een aanzienlijke kans op een aantasting van de verspreiding. Als dat het geval is, komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar. Er moeten dan maatregelen genomen worden om dit te voorkomen.

De mogelijke maatregelen om de gunstige staat van instandhouding van de steenuil te waarborgen zijn dezelfde als de maatregelen die onder ‘Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen’ zijn genoemd.

4.2.4 Maatregelen om aan de zorgplicht te voldoen

Er moeten maatregelen worden genomen om het doden en verwonden van steenuilen zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, te voorkomen. Tijdens de werkzaamheden moet verstoring van bewoonde verblijfplaatsen voorkomen worden. Ook moet tijdens kwetsbare perioden, met name tijdens de broedperiode, aantasting van verblijfplaatsen en foerageergebied voorkomen worden. Mogelijke maatregelen om invulling te geven aan de zorgplicht, zijn:

- Er moet gewerkt worden buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. Deze periode loopt van februari tot en met juli. Deze periode kan per jaar en per broedpaar eerder en later beginnen en eindigen. Een steenuildeskundige moet de exacte periode aangeven.
- Verblijfplaatsen die door de werkzaamheden worden aangetast, moeten voor het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden. Dit moet voor de start van de werkzaamheden en na het tijdig realiseren van vervangende nest- en rustgelegenheden gebeuren.
- Er moet een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin maatregelen die voor de steenuil worden genomen, worden vastgelegd. Dit ecologische werkprotocol moet op de locatie aanwezig

zijn en bij alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar volgens dit protocol worden uitgevoerd.

- De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een steenuildeskundige.